

modem

Centru de Artă Modernă și Contemporană
Modern és Kortárs Művészeti Központ
Ungaria | Magyarország | Hungary

4026 Debrecen, Baltazár Dezső 1.

www.modemart.hu
Modern and Contemporary Art Center
ÎN CIRCUMSTANȚE NATURALE
Artă Contemporană din Transilvania
TERMÉSZETES KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT
Kortárs Képzőművészet Erdélyből
UNDER NATURAL CIRCUMSTANCES
Contemporary Art from Transylvania

 Curator: **Bogdan IACOB**
 critic și istoric de artă
 Universitatea de Artă și Design Cluj Napoca

 Kurátor: **Bogdan IACOB**
 művészettörténész és műkritikus
 Kolozsvári Képzőművészeti és Design Egyetem

 Curator: **Bogdan IACOB**
 curator and art critic
 University of Arts and Design Cluj Napoca

Marius BERCEA BERSZÁN Zsolt Dumitru GORZO KUDOR DUKA István Dan MĂCIUCĂ
Cristian OPRIS Ioan SBÂRCIU Radu SOLOVĂSTRU Mircea SUCIU VERES Szabolcs

Universitatea de Artă și Design Cluj Napoca în colaborare cu asociația BAZIS Miercurea Ciuc și MODEM – Centru de Artă Modernă și Contemporană din Debrecen (Ungaria) a organizat în perioada 29 mai – 13 iulie 2008 expoziția cu titlul „Under Natural Circumstances. Contemporary Art from Transylvania”. Expoziția în MODEM a reunit lucrările a zece artiști români de generații diferite, mai mulți dintre aceștia fiind legați, într-o mai mică sau mai mare măsură de conceptul și spiritul „școlii de pictură de la Cluj”, alții numărându-se printre cei mai impresionanți graficieni români actuali sau fiind artiști capabili să exploateze cu originalitate și pregnanță vizuală medii artistice multiple. Alături de lucrările maestrilor Ioan Sbârciu și Radu Solovăstru, publicul maghiar a putut vedea și creațiile unor tineri precum Kudor Duka István, Marius Bercea, Mircea Suci, Cristian Opris, Dan Măciucă, Veres Szabolcs, Berszán Zsolt și Gorzo. Inaugurat în urmă cu doi ani la Debrecen, MODEM reprezintă, în acest moment, unul dintre cele mai importante spații de artă modernă și contemporană din Ungaria. De asemenea, prin mărime, poziție și condiții arhitecturale, el se afirmă ca unul dintre cele mai potrivite centre de manifestare ale artei contemporane din Europa Centrală. Până în acest moment, din programul expozițional al MODEM au făcut parte evenimente de marcă precum „The Real da Vinci/Adevăratul da Vinci” expoziție itinerantă prezentată anterior la Florența și Tokio, dar și retrospective ale unor importanți artiști plastici maghiari precum Aba Novák sau Bukta Imre, o expoziție dedicată influențelor explicite sau subtile ale lui Van Gogh asupra unor importante nume din arta contemporană internațională, precum și prima ediție a Intermodem – Festival internațional de intermedia.

Expoziția artiștilor transilvăneni se situează în cadrul unei colaborări bilaterale româno-maghiare și dorește ca prin lucrările prezentate să familiarizeze publicul din Ungaria cu creația artistică românească contemporană. „Under Natural Circumstances” reunește 10 din cei mai interesanți și convingători plasticieni contemporani din România, care, cu o singură excepție – Dumitru Gorzo – trăiesc, lucrează și au puternice legături cu fenomenul cultural transilvănean în general și clujean în special. Expoziția se concentrează pe lucrările unor artiști care manifestă o preferință clară pentru mediile tradiționale de exprimare artistică, în speță pictură și grafică.

A Kolozsvári Képzőművészeti Egyetem a csíkszeredai Bázis Egyesülettel és a debreceni MODEM-mel (Kortárs és Modern Művészeti Központ) közösen szervezték meg a „Természetes körülmények között – kortárs képzőművészet Erdélyből” című kiállítást a Modemben május 29 és július 13 között. A kiállításon tíz, különböző korosztályú erdélyi kortárs képzőművész munkái szerepeltek, többeket közülük kisebb vagy nagyobb mértékben összeköt a „kolozsvári festőiskola” koncepciója és szellemisége, míg mások Románia leghíresebb kortárs grafikusai, vagy olyan képzőművészek, akik többféle művészi megfogalmazásmódot és közeget is ötvöznek munkáikban. Ioan Sbârciu és Radu Solovăstru képzőművészek munkái mellett a magyar közönség olyan fiatal képzőművészek alkotásait láthatta, mint Kudor Duka István, Marius Bercea, Mircea Suci, Cristian Opris, Dan Măciucă, Veres Szabolcs, Berszán Zsolt és Dumitru Gorzo. A Debrecenben két éve megnyitott MODEM mára a magyarországi modern és kortárs képzőművészet egyik legfontosabb tere lett. Mindemelett méretei, architektúráis adottságai és földrajzi elhelyezkedése révén az egyik legmegfelelőbb központ a közép-európai kortárs képzőművészet rendezvényei számára. Mindaddig olyan kiemelkedő kiállítások voltak láthatóak a Modemben, mint „Az igazi da Vinci”, amely kiállítás Firenze és Tokió után érkezett Debrecenbe, vagy olyan híres magyar képzőművészeknek szentelt életműkiállítások, mint: Bukta Imre és Aba-Novák Vilmos, vagy Van Gogh festészetének a kortárs képzőművészet nagy nevére gyakorolt hatását bemutató kiállítás. Ugyanakkor a MODEM szervezi meg az Intermodem Nemzetközi Intermedia Fesztivált is. Az erdélyi művészek kiállítása annak a román-magyar kétoldalú képzőművészeti kapcsolatnak a keretében jött létre, amelynek során a magyarországi közönséget szeretnék megismertetni a kortárs romániai képzőművészettel. A „Természetes körülmények között” Románia 10 legnevesebb és legmarkánsabb kortárs képzőművészt mutatja be, akik – Dumitru Gorzón kívül – Erdélyben élnek, és szoros kapcsolat fűzi őket általában az erdélyi, és különösen a kolozsvári képzőművészet sajátos szellemiségéhez. A kiállítás olyan képzőművészek munkáira koncentrált, akik a klasszikus művészi kifejezőmódokat részesítik előnyben, főleg festészetet és grafikát.

 Nemzetközi Kapcsolatok és Projektek Osztálya Kolozsvári Képzőművészeti Egyetem
 (fordította: SZABÓ Csilla)

The Art and Design University in Cluj-Napoca together with the Association BAZIS from Miercurea Ciuc and the MODEM (Center of Contemporary and Modern Art – Debrecen) organized the exhibition called “Under Natural Circumstances – Contemporary Art from Transylvania” in the MODEM between May 29th and July 13th, 2008. The works of ten contemporary Transylvanian artists of different ages were exhibited, who are more or less connected by the concept and spirit of the “Cluj-Napoca painting school”, while others are Romania's most famous graphicists or artists who mix multiple artistic shaping and media in their works. Besides the works of Ioan Sbârciu and Radu Solovăstru the Hungarian art lovers could see the creation of young artists like Kudor Duka István, Marius Bercea, Mircea Suci, Cristian Opris, Dan Măciucă, Veres Szabolcs, Berszán Zsolt and Dumitru Gorzo.

The MODEM opened two years ago in Debrecen, became one of the most important spaces for Hungarian modern and contemporary art. Besides, due to its size, architectural characteristics and geographical location it is one of the most adequate center for contemporary art events in Central Europe. So far, the MODEM hosted exceptional exhibitions like “The Real Da Vinci” which arrived to Debrecen after Florence and Tokio, or the one showing Van Gogh's impact on famous names of contemporary art; MODEM also organized lifework exhibitions of famous Hungarian artists like Bukta Imre and Aba-Novák Vilmos. MODEM will organize an International Intermedia Festival called Intermodem.

The exhibition of Transylvanian artists came into being in the framework of that bilateral artistic relationship through which the MODEM wishes to introduce contemporary Romanian art to the Hungarian public. “Under Natural Circumstances” showed Romania's ten most famous and marked contemporary artists who – except Dumitru Gorzo – live in Transylvania, and are strongly connected to the special spirit of Transylvanian art in general, and of the art of Cluj Napoca in particular. The exhibition concentrated on the works of those artists who prefer the classic artistic ways of creation, mainly painting and graphics.

Art and Design University Cluj Napoca, Department of International Relations and Projects

“UNDER NATURAL CIRCUMSTANCES” reunește zece dintre cei mai interesanți și mai convingători artiști români contemporani, care, cu o singură excepție, trăiesc, lucrează sau sunt în alt mod puternic legați de fenomenele culturale, instituțiile și evoluțiile din spațiul transilvănean și de Cluj în special, ca și centru proeminent de producție a artei contemporane. Expoziția se concentrează pe artiști care manifestă o clară preferință pentru mediile tradiționale, în primul rând pictură și grafică. Aparținând unor generații diferite, toți artiștii din expoziție demonstrează în diverse modalități o apetență pentru sfera naturalului (fie aceasta ipostaziată de peisaj, de structuri organice, de dorință sau de utilizările și abuzurile sociale ale elementelor naturale), pentru potențialul naturalului de a fi transformat în fapt cultural sau pentru a servi drept fundament conceptual al expresiilor creativității personale. Nu în ultimul rând, expoziția de la MODEM Debrecen pune la dispoziția publicului maghiar o selecție semnificativă din producția unora dintre cei mai semnificativi și interesanți artiști care au contribuit relevant la aducerea vieții artistice din Transilvania și a producției artistice vizuale din România în ansamblul său la statutul internațional conștientizat – și nu de puține ori salutat și apreciat atât de discursul critic, cât și de instanțe ale consacării comerciale - de punct de interes special al scenei artistice europene din ultimii ani. Unul dintre demersurile pivotale care au făcut posibilă această evoluție a fost emergența „școlii de pictură de la Cluj”, frecvent discutată și disputată în ultimul timp. Constituită ca efect al unei intenții cu caracter programatic flexibil și având în Ioan Sbârciu un esențial inițiator conceptual, aceasta ar trebui probabil înțeleasă astăzi mai mult ca manifestare a unui spirit decât ca o etalare formalistă a unui anumit stil pictural, un spirit în principal definit de o convingere puternică în ceea ce privește viabilitatea mediilor artistice tradiționale în lumea artei contemporane și relevanța lor pentru publicuri contemporane, precum și în privința puterii de evocare a expresivității vizuale, care poate fi folosită deopotrivă pentru critică socială și pentru introspecție psihologică.

Lucrările lui **Ioan Sbârciu** exprimă în egală măsură nostalgia provocată de evenescența misterului și a miraculosului în lumea contemporană și o puternică încredere în capacitatea indisputabilă a artistului de a le re-crea, măcar fragmentar. Rezultatul este o artă care posedă un echilibru natural instituit și totuși sofisticat între forță și grație. Este un artist fascinat de și în căutarea frumuseții, unul dintre cei care cred în puterea esteticului de a influența conștiința și de a induce privitorului senzații și sentimente intense. Gestuale, dar atent compuse, proaspete și exuberante, dar posedând o armonie aproape matematică, picturile sale abordează deseori teme clasicizate cum ar fi peisajul natural sau frumusețea corporală, artistul reușind de o manieră remarcabilă să le înzestreze cu sensuri contemporane în același timp în care urmărește, fără compromisuri și cu ambiție, să ajungă la o relevanță expresivă pasibilă de a transcende contingentul istoric. În lucrările de grafică ale lui **Radu Solovăstru** sexualitatea este oarecum brutal propusă ca și temă esențială. Snapshot-uri din timpul actului sexual sunt subiecte recurente ale desenelor sale, organele genitale masculine sau feminine sunt explicit redată în imaginile pe care le creează și un întreg arsenal de simboluri vizuale cu trimiteri sexuale este frecvent pus în joc în aceste desene. Dar tocmai din cauza acestei supraîncărcări cu conținut explicit, dublată de o redare a imaginilor cu asumată măiestrie tehnică, senzualitatea este aproape complet stoarsă din ele. După ce le privești un timp, senzația este că e vorba în lucrări nu atât despre sex, cât despre dorință și pierdere. Iar statutul lor rămâne indecis: ar putea fi libertine, bizar reci ode aduse carnalului sau, dimpotrivă, febrile scene de vanitas. Preferând decis gravura ca mediu de exprimare artistică, **Cristian Opreș** urmărește permanent atingerea unei calități tehnice excepționale. Nu ezită niciodată în a își asuma măiestria meșteșugului; dimpotrivă, o transformă într-un puternic instrument prin care să atingă subtilitatea. Majoritatea lucrărilor sale degajă o atmosferă melancolică și uneori se joacă, într-un mod vivace și inteligent, cu scara de mărime a obiectelor. Gravurile sale explorează tematici ale identității și vizează organicul ca un element și/sau simbol esențial al identităților, mai precis – al identităților arhivate. Astfel, celula vie este văzută ca prin lentilele reci, pătrunzătoare și augmentative ale microscopului, mâna este redusă la o amprentă digitală, concomitent unică și impersonală, iar elementele vegetale par prezentate privitorului ca în filele unui ierbar sau tratat botanic. **Kudor Duka István** este în egală măsură interesat de figura umană și de posibilitatea inovării tehnice în câmpul picturii și al desenului. Portretele sale, ce depășesc considerabil mărimea naturală, sunt rezultatul unui minuțios proces de aplicare și îndepărtare a pigmentului de pe suprafața pictată, acest procedeu pe care îl folosește dând naștere aspectului neverosimil de pânăz veche, parcă deteriorată. Fizionomiile ajung să capete o aparență ciudat abstractă; fețele se înțețosează, devenind siluete fantomatice. Un fel de fals minimalism caracterizează cromatica lucrărilor sale: bogăția și subtilitatea acesteia solicită atenția acută a privitorului pentru a putea fi descoperite, fiind foarte pasibile de a îi scăpa unei priviri grăbite. **Marius Bercea** este un artist complex în ceea ce privește abordarea conceptuală a picturii și un utilizator versatil deopotrivă al simbolismului socio-politic și al celui profund personal, psihologic, al imaginilor. Astfel, picturile sale pot să se refere la distrugerea mediului natural (prin vânatoarea sălbatică a balenelor, de exemplu) și la convertirea frumuseții sale sălbatice într-una îmlânzită și artificială, dar la fel de bine pot circumscrie reverii și dorințe adolescente sau subtila senzualitate, încărcătura emoțională și sexuală a episoadelor de viață cotidiană. Și, deși artistul pare să asume de multe ori o poziție neutră față de subiectele picturilor sale, imaginile propuse nu sunt niciodată reci. Un soi de lirism non-spectacular, o ușoară notă de nostalgie sau fascinația cu greu reprimată pentru senzualitatea texturilor fac imaginile sale să vibreze. **Mircea Suci** este un artist interesant și teribil de inventiv. Constant disponibil să experimenteze, el este capabil să încorporeze metaforă și discurs în diferite medii artistice, cu permanentă atenție de a nu „trăda” specificitatea expresivă a fiecăruia dintre acestea. Astfel, deși are în primul rând o solidă formație de pictor, Suci a abordat recent gravura și instalația. Aceeași tip de mobilitate și versatilitate caracterizează și modul în care își alege subiectele: poate aborda subiecte politice la fel de bine ca și drame psihologice, frumusețea vană a cărnii (în cel mai propriu sens al cuvântului) sau povestea ambiguă din spatele unei scene banale. Totuși, vinovăția și violența par să bântuie mai toate lucrările sale și o obsesie fundamentală pare recurentă: fragilitatea condiției umane (ontologică și socială). Același tip de mobilitate tehnică și conceptuală poate fi regăsită în lucrările lui **Berszán Zsolt**. Mixând materiale mai mult sau mai puțin convenționale, încorporând în lucrări de asemenea elemente ca obiecte ready made și fragmente video, artistul își plasează de multe ori producția la intersecția dintre desen, pictură și instalație. Referințe vizuale la o tradiție expresionistă, original asimilată, pot fi observate în arta sa, dar bogăția limbajului său plastic depășește sfera strictă a unei asemenea influențe. Astfel, el este un artist în egală măsură capabil să distorsioneze, într-o cromatică spectaculoasă, formele anatomice sau să construiască monocrome negre, elegante și sofisticate, în care visceralul și esteticul se amestecă pentru a genera metafore neliniștitor imprecise. Probabil cel mai adecvat termen ce ar putea fi folosit pentru a descrie lucrările lui **Dan Măciucă** ar fi „pigmentar”. El pare total fascinat de potențialul tehnic și expresiv al materialelor picturale, asumându-și o directă bucurie de a le manipula pentru a produce imagini dense, care se plasează șovăitor în zona ambiguă dintre registrul abstract și cel figurativ. Gestual și pasionat, artistul se comportă ca și cum ar fi mai degrabă interesat să distrugă o posibilă imagine decât să construiască una. În stadiul său final, pictura capătă o aparență sculpturală, cu numeroasele sale straturi de culoare descriind narativ aproape procesul propriei produceri. **Veres Szabolcs** este cel mai tânăr artist din expoziția „Under Natural Circumstances”, însă lucrările sale din ultimii ani îl recomandă ca pe un artist perfect capabil de a angaja un efort tehnic și conceptual complex. Preferând în general, pentru lucrările sale, dimensiuni relativ mari, el propune o pictură gestuală dar în cea mai mare parte figurativă, ce abordează tematici ce îi permit să contopească peisajul, figura umană și cea teriomorfă, nu în ultimul rând făcând aluzii frecvente la redări picturale neo-expresioniste și la teme clasice, cum ar fi vânatoarea. Atent în a evita narațiunea sau un discurs vizual ilustrativ, artistul își exploatează în schimb convingător potențialul său de impresionant colorist. În fine, **Gorzo** este cu certitudine un artist spectaculos. Faptul că arta sa a abordat fără ezitări sau false pudori subiecte politice sensibile sau imagerie sexuală explicită, pe care din când în când chiar le-a combinat în una și aceeași lucrare, a atras asupra sa atât atenția și receptarea eronată a discursului critic, cât și pe acelea ale discursului mediatic. Gorzo este un artist mult mai complex decât o vedetă produsă prin scandal. Majoritatea lucrărilor sale se raportează la un subconștient mitologic și colectiv, uneori prezentând referiri destul de explicite la folclorul regiunii sale natale din nordul Transilvaniei, demersul său având deseori ca rezultat emergența unor figuri ciudate care, brutal sau discret, deturneză cursul normal al vieții sau ne provoacă să ne înfruntăm tabuurile.

Bogdan IACOB, critic și istoric de artă, UAD Cluj Napoca, curatorul expoziției

A **“Természetes körülmények között”** című debreceni kiállításon résztvevő tíz alkotó – egyetlen kivétellel – Erdélyben él, s ilyenformán erősen kötődik az ottani kulturális jelenségekhez és intézményekhez, kiváltképp Kolozsvárhoz, mint a kortárs romániai képzőművészet meghatározó központjához. A művészek mindegyike előnyben részesíti a hagyományos kifejezési formákat, különösen a festészetet és a grafikát. Jóllehet különböző generációkhoz tartoznak, más-más formákban ugyan, de mindannyian vonzalmat mutatnak a természetes (pontosabban annak megjelenési formái: a tájkép, az organikus rendszerek, a vágy vagy a mindennapos dolgok társadalmi használata és bírálata) iránt, többnyire azt a lehetőséget megjelenítve, amikor egy természetes megnyilatkozás kulturális tényé alakul s ilyenformán megalapozza a személyes kreativitás kifejezéseit. A kiállító művészek többsége kapcsolatba hozható az utóbbi években nemzetközi hírnevet kivívó “kolozsvári festőiskolával”. Ez a csoportosulás, amelynek legfőbb szellemi kezdeményezője Ioan Sbârciu, nem egy festői stílus formalista megjelenése, hanem inkább egyfajta szellemiség manifesztációja, egy olyan szellemisége, amelynek legfőbb jellemzője az erős hit abban, hogy a hagyományos művészi közvetítő eszközöknek a kortárs művészeti szcénában is helyük van. **Ioan SBÂRCIU** munkái egyszerre fejeznek ki nosztalgiai a mai világból eltűnt csodálatos és misztikus jelenségek iránt és mély hitet abban, hogy a művésznek feltétlenül megvan az ereje ahhoz, hogy legalább töredékeiben újra teremtsen ezeket. Ennek eredménye egy olyan művészet, amely spontán létrehozott, mégis finoman hangolt egyensúlyt teremt az erő és a báj között. Sbârciu olyan művész, akit lenyűgöz a szépség és aki harcol is érte, egyike azoknak, akik hisznek abban, hogy az esztétika hatni tud a lelkiismeretre és erős érzelmeket, érzéseket tud kelteni a nézőben. Festményei, amelyek gesztusokra épülnek, mégis gondosan megformáltak, élénkek és túláradoak, ugyanakkor szinte matematikai pontosságú harmóniával rendelkeznek, gyakran nyúlnak olyan klasszikus témákhoz, mint a tájkép vagy a testi szépség; a művész mindezeket mai jelentésekkel tölti meg, miközben megalkuvást nem ismerve, ambíciózusan törekszik arra, hogy kompozíciói a történetiséget mellőző kifejezőerővel rendelkezzenek. **Radu SOLOVĂSTRU** grafikáiban a szexualitás kissé durván, erőszakosan válik központi témává. A szeretkezés pillanatkepei visszatérő témái rajzainak, a képeken leplezetlenül jelennek meg a férfi és női nemi szervek, és alkotásai tele vannak a szexualitásra utaló vizuális szimbólumokkal. De éppen ennek a nyílt ábrázolásnak a túlfűtöttsége az, ami a képek mesterei szintű technikai elrendezésével párosulva, csaknem kiszívja az érzékiséget belőlük. És ha az ember egy darabig nézegeti ezeket a képeket, kezdi úgy érezni, hogy nem is annyira szexről szólnak, mint inkább a bujáságról és a veszteségről. A státuszuk bizonytalan: ugyanúgy lehetnek nemtörődöm, furcsán hívős ódák a testhez, mint lázas vanitas-jelenetek. **Cristian OPRIS**, aki számára a metszet az egyik legfontosabb művészi eszköz, rendre különleges technikai minőségre törekszik. Az aprólékos szakmunkát hatásos eszközzé alakítja, hogy művészi árnyalatokat érjen el. Legtöbb műve melankolikus hangulatot áraszt, miközben a művész többször – nagy erudícióval – játszik a tárgyak arányaival. Metszetei tematikusan az identitás témaköréhez kapcsolódnak, és szerves anyagra támaszkodnak, mint a lehetséges identitások – egészen pontosan: az archivált identitások – meghatározó elemére és szimbólumára. Így az élő sejtet a mikroszkóp hideg, kutató, felnyitó lencséjén keresztül látja, a kéz egyedi, egyszerűsített személytelen ujjlenyomattá redukálódik, és a növényi eredetű elemek úgy jelennek meg a néző szeme előtt, mintha egy herbáriumban vagy egy növénytanai értekezésben volnának. **KUDOR DUKA Istvánt** ugyancsak az emberi alak érdekli, s a technikai újítás lehetősége a festészetben és a rajzban. Arcképei, amelyek jóval nagyobbak a természetes méretnél, egy olyan fáradságos és aprólékos folyamat eredményei, melynek során a művész a festmény felületére pigmenteket helyez és vesz el onnan; ennek a technikai eljárásnak az a következménye, hogy a vásznak rejtélyesen réginek, sőt kopottnak tűnnek. Az arcoknak ez furcsán absztrakt tekintetet kölcsönöz; az arcvonások elmosódnak, kísérteties sziluetteké válnak. Egyfajta álminimalizmus jellemzi a művek színhasználatát; a gazdagságát és finomságát csak akkor lehet észrevenni, ha valaki közelről megvizsgálja, s nem csak futó pillantást vet rájuk. **Marius BERCEA** igen bonyolult művész a festészet koncepcionális megközelítését tekintve, aki sokféleképpen használja a képek társadalmi-politikai, illetve személyes-lélektani szimbolikáját. Ezért festményei egyszerre szólnak a vadvilág elpusztításáról (például a bálnák kegyetlen levadászásáról) és annak szocializált, megszelídített és mesterséges szépséggé való átváltoztatásáról, de ugyanúgy bemutatják a kamaszkori, rejtélyes álmokat és vágyakat vagy a mindennapi élet történéseinek finom érzékiségét, érzelmi és szexuális töltöttségét. És bár a művész gyakran olybá tűnik, mintha semleges álláspontot foglalna el témáival szemben, az általa megformált képek sohasem közömbösek. Alacsony hőfokú líraiság, egy csepp nosztalgiával vagy alig titkolt csodával a textúrák érzékisége iránt – mindezek állandóvá, vibrálóvá teszik képeit. **Mircea SUCIU** különösen invenciózus és reagálásra készítő művész. Állandóan kísérletezik. Képes metaforákat és beszédmódokat beleágyazni különféle művészi kifejező eszközökbe, miközben gondosan vigyáz rá, hogy ne „árulja el” egyetlen egynek sem a saját kifejezőképességét. Így aztán, bár festőnek tanult, az utóbbi időben az installáció és a metszetek irányába fordult. Ugyanilyen sokoldalú és mozgalmasság jellemzi témaválasztását is: tud kezelni politikai témákat csakúgy, mint lélektani drámákat, a hús (a szó legközvetlenebb jelentésében) hiábavaló szépségét vagy egy banális jelenet kétértelmű narratíváját. Ugyanakkor úgy tűnik fel, mintha a bűn és az erőszak minden munkájában ott lappangana, és láthatóan egyetlen rögeszme járja át őket: az ember (ontológiai és társadalmi) állapotának törekenysége. **BERSZÁN Zsolt** munkáiban is hasonló jellegű technikai és elméleti mozgalmasságot fedezhetünk fel. A művész többféle, hangsúlyosan vagy kevésbé hangsúlyosan eredeti anyagot használ fel munkáihoz, néha például kész tárgyakat vagy videórészleteket, s gyakran helyezi ezeket a rajz, a festészet és az installáció határmezsgyéjére. Művei sajátos vizuális referenciát adnak az expresszionizmus egyik eredeti asszimilált „hagyományára”, bár vizuális nyelvének gazdagsága meghaladja egy ilyen hatás egyszerű jelenlétét. Berszán ugyanúgy képes sokszínűen feldarabolni az anatómiai formákat, mint elegáns és kifinomult fekete, egyszínű festményeket komponálni, amelyekben az ösztönös érzelmiség és az esztétikai minőség keveredik egy nyugtalanítóan pontatlan metaforában. **Dan MĂCIUCĂ** munkáinak leírására talán a legmegfelelőbb jelző a „színező”. A művészt teljes mértékben magával ragadják a festéshez való anyagok technikai és kifejezésbeli lehetőségei, és egyszerűen élvezi, hogy azok manipulálásával gazdag képi megjelenítéseket hoz létre, s ezek a képek figuratív és az absztrakt világ közötti bizonytalan tartományban ingadoznak. A gesztusokkal operáló szenvedélyes művész úgy tesz, mintha jobban érdekelné egy lehetséges kép szétrombolása, mint annak a felépítése. A végső kép megjelenésében csaknem szobor jellegű, számtalan színréteggel, amelyek csábítóan mesélnek saját elkészítésükről. **VERES Szabolcs** a kiállítás legfiatalabb művésze, mindazonáltal az utóbbi években készített munkái alapján olyan alkotónak számít, aki teljes mértékben képes bonyolult technikai és szellemi eszközök használatára. Általában nagy méretekkel szeret dolgozni, a festészet gesztusokra épül, mégis főként figuratív; olyan témákat választ, amelyek lehetővé teszik számára, hogy vegyítse a tájképet, az emberi és állati jelenlétet; gyakran alkalmaz neoexpresszionista elrendezéseket, máskor pedig klasszikus témákat, mint amilyen például a vadászat. A művész gondosan kerüli a narrációt vagy bármilyen illusztratív vizuális beszédmódot, helyette meggyőzően használja a lenyűgöző festői lehetőségeket. Végül: **Dumitru GORZO** olyan művész, aki határozottan megragadó. Az, hogy műveiben habozás vagy tettetett feszengés nélkül nyúl érzékeny politikai témákhoz és explicit szexuális képvilághoz, néha még ötvözve is a kettőt, magára vonta a média és a kritika figyelmét és félreértését. Botrányokon keresztül avanszált sztárrá – ám jóval összetettebb művész annál, mint ahogy a média legtöbbször láttatja. Legtöbb műve a mitológiából és a kollektív tudatalattiból merít, néha egészen nyílt utalásokkal szülőföldjére, Észak-Erdély folklórára. Kísérletei gyakran azt eredményezik, hogy furcsa figurák kerülnek a felszínre, akik brutálisan vagy diszkréten megszakítják az élet normális rendjét s arra ösztökélnék bennünket, hogy nézzünk szembe saját tabuinkkal.

Bogdan IACOB, művészettörténész és műkritikus, Kolozsvári Képzőművészeti és Design Egyetem, a kiállítás kurátora
(fordította: SZAFFKÓ Péter)

“UNDER NATURAL CIRCUMSTANCES” gathers ten of the most interesting and convincing Romanian contemporary artists, who are, with one exception, living, working or being in other ways strongly linked with the cultural phenomena, institutions and developments within the Transylvanian area and especially with Cluj as prominent centre for the production of contemporary art. The show is focusing on artists who manifest a clear preference for traditional media, mostly painting and graphics. Belonging to various generations, they all are also in various manners showing a propensity towards the realm of the natural (be it epitomized by landscape, organic structures, desire or NATURALEthe social uses and abuses of natural items), towards its potential for being transformed in cultural fact and for conceptually rooting expressions of personal creativity. Nonetheless, the exhibition at MODEM Debrecen makes available to the Hungarian public a significant selection from the work of some of the most prominent and interesting artists who relevantly contributed to the rise of the Transylvanian artistic life, and of the Romanian visual artistic production as a whole, to the level of an internationally acknowledged - and not seldom welcome and appreciated both by the critical discourse and by the agents of commercial recognition - “hotspot” of the European artistic scene of the recent years. One of the pivotal endeavours that made this evolution possible was the emerging of the quite frequently discussed and disputed, during the last few years, “painting school of Cluj”. Constituted as an effect of an intention with a flexible programmatic character and having in Ioan Sbârciu an essential conceptual initiator, it probably should be understood today more as the manifestation of a spirit than a formalistic display of a painterly style, a spirit mainly characterized by the strong belief both in the viability of the traditional artistic media in the contemporary art world and for the contemporary art viewer, and in the evocative power of the visual expressivity, which can be used for both social criticism and psychological introspection. **Ioan Sbârciu’s** works are equally expressing a nostalgia caused by the evanescence of the miraculous and of mystery in the contemporary world and a strong belief in the artist’s indisputable power to at least fragmentary rebuild them. The result is an art that possesses a spontaneously established yet sophisticatedly tuned balance between force and grace. He is an artist fascinated by and struggling for beauty, one of those who believe in the power of the aesthetic to influence consciences and to induce strong sensations and feelings to the viewer. Gestural yet carefully composed, fresh and exuberant yet possessing an almost mathematical harmony, his paintings often approach such classical themes as the natural landscape or the bodily beauty, the artist remarkably managing to inform them with contemporary meanings while uncompromisingly and ambitiously aiming at unhistorical expressive relevance. In **Radu Solovăstru’s** graphic works, sexuality is somewhat brutally proposed as main theme. Snapshots of sexual intercourse are recurrent subjects of his drawings, male or female genitalia are explicitly displayed in the pictures he creates, and a whole arsenal of sexually alluding visual symbols is often deployed in his drawings. But it is precisely the overcharging of the explicit, doubled by a masterfully technical rendering of the images, which almost dries the sensuality out of them. And after watching them for a while, his pictures begin to feel as they are less about sex than about lust and loss. And their status remains undecided: they could be either careless, strangely cold odes to the flesh or feverish vanitas scenes. Clearly preferring engraving as artistic means, **Cristian Opreș** is constantly striving for exquisite technical quality. He is never afraid of craftsmanship; on the contrary, he transforms it into a powerful tool for attaining artistic subtlety. Most of his works encompass a melancholic atmosphere and sometimes they play, in a vividly intelligent manner, with the scale of the objects. His engravings draw on issues of identity and allude to the organic as an essential element and / or symbol of identities; to be more specific – of archived identities. Thus, the living cell is seen as through the cold, scrutinizing, augmenting lens of the microscope, the hand is reduced to the simultaneously unique and impersonal fingerprint and the vegetal elements lay before the viewer as though they were files of a herbarium or a botanical treatise. **Kudor Duka István** is equally interested in the human figure and in the possibility of technical innovation within the realm of painting and drawing. His portraits, significantly larger than the natural size are the result of a painstakingly process of applying and removing pigment from the painting’s surface, the technical procedure that he employs resulting in an uncanny old, even deteriorated appearance of the canvases. Physiognomies attain a strangely abstract look; faces get blurred, becoming ghostly silhouettes. A kind of fake minimalism characterizes the chromatic of the works: its richness and subtlety requires the close scrutiny of the viewer, being very likely to escape a hurried gaze. **Marius Bercea** is a complex artist in terms of conceptual approach of painting and a versatile user of both socio – political and deeply personal, psychological symbolism of the images. Thus, his paintings can be about the destruction of wildlife (by savage hunting of whales, for instance) and its conversion into socialized, tamed and artificial beauty, as well as they can circumscribe adolescent, uncanny reveries and desires or the subtle sensuality, emotional and sexual charge of everyday life’s episodes. And although the artist is often seemingly assuming a neutral stance regarding his subjects, the images he proposes are never cold. Kinds of a low profile lyricism, a bit of nostalgia or a hardly repressed fascination for the sensuousness of textures constantly make his pictures vibrate. **Mircea Suciu** is a particularly inventive and challenging artist. Constantly willing to experiment, he is able to embed metaphor and discourse in various kinds of artistic media, permanently careful though not to “betray” the specific expressivity of any of them. Thus, though basically trained as a painter, he has recently approached installation and engraving. The same versatility and mobility characterize his choice of subjects: he can tackle political issues just as well as psychological dramas, the vain beauty of the flesh (in the most straightforward meaning of the word) or ambiguous narrative of a banal scene. Yet, guilt and violence seem to somehow lurk in all of his works, and one main obsession seems to pervade them: the frailty of human (ontological and social) condition. The same type of technical and conceptual mobility can be found in the work of **Berszán Zsolt**. By working with mixed, more or less unconventional materials, also incorporating elements like ready made objects or video fragments in his works, the artist often places them at the intersection of drawing, painting and installation. Visual references to an originally assimilated “tradition” of expressionism are likely to be found in his works, though the richness of his visual language exceeds the sphere of such influence. Thus, he is an artist equally able to colourfully disrupt anatomical forms or to construct elegant, sophisticated black monochromes, in which the visceral and the aesthetic merge in an unsettlingly imprecise metaphor. Probably the most adequate word which can be used to describe **Dan Măciucă’s** work would be “pigmentary”. He seems totally fascinated by the technical and expressive potential of painterly materials, plainly joyful in manipulating them to create rich images, which hover in the ambiguous area placed in between the figurative and the abstract realm. Gestural and passionate, the artist acts as if he is more interested in destructing a possible image, than in building one up. The final picture acquires an almost sculptural appearance, with its numerous layers of colour seductively narrating its own making of. **Veres Szabolcs** is the youngest artist in the “Under Natural Circumstances” exhibition, but his works from the recent years recommend him as an artist perfectly capable of employing complex technical and conceptual effort. Generally preferring the rather large sizes for his works, he proposes a gestural yet mostly figurative painting, with subjects which allow him to merge landscape, human and animal presence, nonetheless often alluding to neo-expressionist renderings and sometimes to classical themes, such as the hunt. Carefully avoiding narration or any illustrative visual discourse, the artist is instead convincingly exploiting his potential of impressive colourist. Finally, **Gorzo** is definitely a spectacular artist. The fact that his art approached without hesitations or false embarrassments sensitive political subjects or sexually explicit imagery and every now and then even merged them got him both media and critical attention and misperception. Gorzo is a way more complex artist than a simple scandal generated star. Most of his work draws on the mythological and the collective subconscious, with sometimes quite explicit references to the folklore of his native region in northern Transylvania, his endeavour often having as result the surfacing of awkward figures which brutally or discreetly disrupt the normal course of life or challenge us to face our own taboos.

Bogdan IACOB, art critic, University of Arts and Design Cluj Napoca, curator of the exhibition

